

Publikováno také v <http://kasulkacestuje.wordpress.com/2014/06/18/s-fulbrightem-i-celou-rodinou-za-studiem-prav-do-ann-arbor-cast-1-o-odjezdu-a-ann-arbor/>

Následující řádky obsahují mé zkušenosti a „zážitky“ z pobytu na University of Michigan Law School (UMLS) v Ann Arbor.

Na úvod mi dovoluňte uvést základní informace: Jmenuji se Robert Zbiral a jsem odborným asistentem na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, kde se zajímám zejména o záležitosti Evropské unie a české ústavní právo. Do USA jsem vyrazil s podporou Fulbright-Masarykova stipendia (seniorská a postdoktorská kategorie) na sedm měsíců v období prosinec 2013 až červen 2014. Doprovázela mě zbytek rodiny, tj. přítelkyně Jana (vědecký pracovník v oblasti fyzikální chemie/nanotechnologií) a dcera Kačenka (3 roky).

Text nemá jednotící dějovou linku, částečně je dodržena chronologická posloupnost, hlavní logika rozdělení celku do kapitol je tematická. Odpovídá to tomu, že text nevznikal postupně, ale byl napsán najednou na začátku třetí třetiny našeho pobytu (květen 2014). S tím je spojen rovněž účel příspěvku. Ač logicky budu psát i o sobě, hlavním cílem není dokumentovat, co jsem dělal (forma deníku), ale především v druhé části poskytnout co nejvíce obecně uplatnitelných praktických zkušeností a rad, které by mohly pomoci budoucím účastníkům Fulbrightova programu nebo komukoliv pokoušejícímu se dlouhodoběji setrvat v USA.

Před odjezdem (žádost a přípravné období)

Po absolvování doktorátu jsem začal uvažovat o dlouhodobější zahraniční zkušenosti. Do té doby jsem roce 2001 sice strávil semestr na College of Charleston (Jižní Karolína), nicméně hned po absolutoriu práv a politologie/evropských studií jsem byl požádán o výpomoc na tehdy z problémů se dostávající olomoucké právnické fakultě. Po nástupu mi rychle narostl objem výuky, rozjelo se několik projektů, do toho se přidalo mé vrozené zápečnictví a do zahraničí jsem vyrážel jen po konferencích či na maximálně měsíc dlouhé výzkumné/studijní výjezdy.

Podmínky pro pobyt jsem nastavil celkem obecně: chtěl jsem pokud možno vzít zbytek rodiny, kvůli povinnostem v práci maximální délku kolem šesti měsíců a zvolit právnickou fakultu s anglicky hovořícím osazenstvem, kde by se někdo zabýval podobnými věcmi, jaké zkoumám já. Kritéria možná široká, ale při bližším posouzení vytvářející takřka neprotínající se množiny. Různá fellowships v Evropě jsou minimálně na rok a výškou stipendií takřka vylučují pokrytí nákladů rodiny (srv. například Max Weber Fellowship na EUI ve Florencii), tudíž se přirozená pozornost obrátila na Fulbrighta a USA. Zde jsou ve své podstatě jen dvě fakulty, které mají širší zájem o právo EU, a to New York University School of Law a UMLS. Jelikož jsem znal trochu prof. Daniela Halberstama z druhé instituce a Ann Arbor mi přišlo jako příjemnější (rozuměj také levnější) místo k životu než NYC, vymezení postupu k cílové metě nebyla žádná rocket science.

Musím přiznat, že pak vše byla časově dosti na hraně. Výběr Visiting Scholars (VS) na UMLS není automatismus, žádosti mají hodně a probíhá reálný hodnotící proces pod vedením jakéhosi výboru. V srpnu 2012 jsem se pustil do přípravy požadovaného balíčku, obsahujícího kromě životopisu rovněž příslušné doporučující dopisy a podrobný popis výzkumného záměru, následující měsíc vše odeslal. Deadline pro žádost o Fulbrighta byla tuším někdy v listopadu a já čekal na odpověď z Ann Arbor, kde

měli termín do konce října. Pozitivní vyjádření přišlo asi dva týdny před uzávěrkou Fulbrighta, vyplnění žádosti k němu zas takový problém nebyl (snad kromě zařízení přeepsaných doporučujících dopisů), protože jsem do ní de facto překlopil žádost srpnovou. Jak je asi zřejmé, v nesouladu s manažerskými poučkami jsem dal všechna vajíčka do jednoho košíku. Kdyby mi nevyšla UMLS, tak bych neměl pro Fulbrighta pozvání, kdyby nevyšel Fulbright, tak bych neměl prostředky pro pokrytí pobytu. Žádal jsem o Fulbright-Masarykovo stipendium, na fakultě jsem se díky pozici vedoucího katedry podílel na administrativních záležitostech a rovněž jsem působil v akademickém senátu, takže získávání zkušeností v tomto směru bylo pro mě důležité a do kritérií jsem zapadl. Dříve se říkalo, že na Fulbright-Masaryka je méně zájemců a tedy větší šance uspět, minulý rok prý zde byl zase přetlak oproti klasickým formám, asi nad tím nemá cenu moc spekulovat. Na pohovoru jsem byl shledán způsobilým a celý šťastný jsem obdržel vyrozumění o udělení stipendia.

Další přípravy nebyly nijak zvlášť intenzivní, na tomto místě je nutné ocenit a poděkovat celému českému týmu Fulbright kanceláře v čele s paní Rambouskovou. Jejich pomoc sahala od organizace užitečné orientace v Praze, po zodpovězení mých (často jinde vysvětlených a tudíž zbytečných) desítek dotazů až po hladkou expedici vízových a jiných záležitostí. Musím říct, že kdyby takhle fungovala veškerá administrativa v ČR, tak jsme za vzor celému světu. Ještě jednou díky. Asi setinu vteřiny jsme s přítelkyní zvažovali sňatek, protože na zákonné rodinné příslušníky (děti jsou zákonné vždy) se dostává (neohromující) dodatečné stipendium a mohla by obdržet vízum J2, ale přece pár dolarů či podmínky americké vlády nezmění to, co se nepovedlo dosáhnout jiným velmocem ☺

Příjezd

Od počátku jsem věděl, že nebudu na rozdíl od většiny účastníků programu odjíždět hned v létě. V zimním semestru zajišťuji spoustu povinné výuky, i proto mým původním záměrem bylo odjet hned po Novém roce. Bylo mi nicméně sděleno, že pobyt musí začít kvůli čerpání prostředků z českého státního rozpočtu v roce 2013. Ocitl jsem se tím mezi dvěma mlýnskými kameny: na jednu stranu bylo třeba aspoň trochu důstojně uzavřít výuku, na druhou mi bylo jasné, že přijet těsně o Vánocích nebude z hlediska zařizování zejména bydlení zcela optimální. Kompromis nakonec určil odjezd na 10. prosince. Odlétal jsem sám, dohodli jsme se, že rodina dorazí na začátku ledna, až bude k dispozici potřebné zázemí. Na první týden jsem si už z Česka zarezervoval levný motel na okraji města (www.booking.com) a přes českou cestovní agenturu zajistil půjčení auta rovnou na letišti. Po letu z Amsterdamu v až strašidelně prázdném letadle jsem nafasoval hezkou šedivou Fiestu.

Město Ann Arbor a okolí

V USA jsem delší dobu žil v již zmíněném Charlestonu, Bransonu (Missouri, Work and Travel program) a právě v Ann Arbor, kromě toho jsem v rámci cestování pobyl ve velkých městech na Východě, Středozápadě a Kalifornii. Těžko tedy mohu činit nějaké sáhodlouhé kvalifikované závěry o USA jako celku, dovolím si však říci, že město jako Ann Arbor (tím méně Charleston) není typickým představitelem Ameriky, jak si jej představuje většina Evropanů a nakonec i Američanů.

Ann Arbor má přes sto tisíc obyvatel a nachází se v Michiganu, státě sevřeném mezi Velkými jezery. Nejbližším velkým městem je zhruba 60 km na východ Detroit, který má neuvěřitelně roztahaná předměstí (well, Motor City USA...), takže geograficky je Ann Arbor téměř součástí detroitské aglomerace. Fakticky byste těžko našli v USA odlišnější místa než Detroit a Ann Arbor. Druhé z měst

by tomu prvnímu ovšem mělo být nadosmrti vděčné. V roce 1837 se do Ann Arbor z Detroitu přestěhovala University of Michigan (UM), která od toho okamžiku město definuje.

Foto: Opuštěná Michigan Central Station v Detroitu- revitalizace (není) na obzoru

UM je bezesporu jednou z nejvýznamnějších vzdělávacích institucí v USA (viz níže) a s Ann Arbor tvoří propojené nádoby, popravdě jsem nezažil místo, kde by to bylo tak viditelné. Začíná to pohledem na mapu. Velké části města jsou součástí UM, centrální kampus přímo navazuje na centrum, ani není nijak viditelně oddělen a je přirozenou součástí ostatní zástavby. Masa studentů žijící na kampusu a v jeho okolí činí na rozdíl od jiných amerických měst z centra skutečné srdce města, které je plné obchodů a restaurací (místní Main Street byla vyhodnocena jako jedna z nejopravdovějších v USA), pohybuje se po něm spousta lidí až do noci a vůbec to má takový evropský nádech, chybí jen náměstí. Severní část centra tvoří stará čtvrť Kerrytown, v sobotu při farmářském trhu byste rozdíl oproti londýnskému Noting Hillu poznali asi jen podle bankovek a přízvuku (trochu nadsázky neuškodí).

Foto: Main Street, Ann Arbor

Foto: Farmers Market, Ann Arbor

Dále od dobře identifikovatelného centra se kromě zařízení UM rozprostírají klidné rezidenční čtvrti plné zeleně v ulicích a hromada parků (celkem snad 130). Vnější hranici města tvoří okružní dálnice, teprve tam (nebo za ní) se nachází klasické obchodní plochy a podobné druhy služeb. Ve městě nejsou památky v našem slova smyslu, to ale v USA s výjimkou Washingtonu a třeba zmiňovaného Charlestonu asi nikde, za to můžete navštívit řadu muzeí nebo galerií, většina spadá pod UM. Hlavní atrakcí Ann Arbor je Big House, největší stadion v USA, který (nepřekvapivě) je sídlem fotbalového (toho se šiškou!) týmu UM (Wolverines). Fotbalová sezóna už byla po mém příjezdu ukončená, 1. ledna 2014 se ale na stadiónu konal zápas NHL Classic mezi Detroitem a Torontem, což jsem si

samozřejmě přes sněhovou bouři a -15 stupňů stejně jako zbylých 110 tisíc diváků nemohl nechat ujít.

Foto: NHL Classic, Big House, 1. ledna 2014 (povšimněte si neroztátého sněhu na mé bundě, sníh padal tak rychle, že kvůli jeho nutnému odklizení z ledu zápas trval kolem pěti hodin)

Univerzita neovlivňuje život ve městě pouze zvnějšku, ale po všech směrech. Většina obyvatel je s ní spojena pracovní nebo na ní studuje a tito lidé mají velmi podobný mindset. Ann Arbor je proto velmi intelektuální, ekologický, liberální a politicky nalevo (tj. podporuje Demokratickou stranu). Ilustrovat to lze mnoha způsoby, uvedu pouze dva. Na začátku dubna si Ann Arbor zvolil prezident Obama k pronesení zásadního projevu podporujícího zvýšení federální minimální mzdy. V místní hale každému jeho slovu nadšeně aplaudovalo tisíc studentů UM, kteří neváhali na lístky stát mnoho desítek hodin v kuse. Mimochodem, byla to pátá návštěva Obamy v Ann Arbor za dobu jeho prezidentování, vsadil bych se, že do Birminghamu v Alabamě se tak často nepodíval 😊

Foto: Studenti se nemohou dočkat lístků na Obamu, 1. duben 2014 (nešlo o April)

Druhým důkazem je Hashbash, každoroční festival propagující legalizaci marihuany. Možná se tam vedou i nějaké aktivistické proslovy, každopádně reálně to vypadá tak, že se v danou dubnovou sobotu na kampusu a v okolí shromáždí mnohatisícový dav, který se otevřeně zhlí do blahého bezvědomí. Charakteristická vůně/pach se šířila na desítky metrů daleko. Mimochodem, místní policie a žalobci kašlou na státní a federální zákony a držení marihuany „trestají“ (pokud vůbec) pouze jako přešůpek pokutou do 25 USD, takže trávu lze před kluby a hospodami běžně cítit. K politickému prostředí: V brzy se konajících volbách starosty kandidují pouze zástupci Demokratů a každý druhý dům měl před květnovým referendem na trávníku zapíchnutý banner podporující zvýšení daní z (jejich) nemovitostí umožňující rozšířit provoz veřejné dopravy, přitom je jasné, že s ohledem na počet aut v driveway 90 % z těchto lidí nikdy autobus nevyužilo! (návrh logicky prošel)

Foto: Hashbash, 6. dubna 2014, Ann Arbor (bohužel, bez vůně)

Specifické a univerzitou ovlivněné je rovněž rasové složení města. Vnitřní Detroit je z 95 % afroamerický, Ann Arbor naopak neproporcionálně „bílý“. Z menšin je všude plno Asiátů, kteří tvoří snad 30 % studentů UM. Počet Latino- a Afroameričanů je velmi nízký. UM dlouho byla hlavním bojovníkem za pozitivní diskriminaci v univerzitním světě, nejprve její politiku omezil Nejvyšší soud (Gratz v. Bollinger, 2003), poté zcela zrušil nově přijatý dodatek k ústavě Michiganu. Efekt je hrozivý a bohužel potvrzuje teze o objektivních rozdílech mezi rasami, třeba na UMLS by vám na počet černochoů mezi tisícem studentů stačily prsty obou rukou.

Všechny předchozí faktory odrážejí rovněž ekonomicko-sociální charakter města. UM nepatří k nejlevnějším, studenti jí navštěvující nemají většinou hluboko do kapsy a zaměstnanci jsou dobře placeni. Nemůže proto překvapit, že v Ann Arbor je mnohem draž, než kdekoli jinde v této části USA. Samozřejmě to není úroveň NYC nebo Silicon Valley, ale v Ann Arbor jsou ceny nájmu, služeb a v restauracích daleko vyšší než v 10 km vzdáleném podobně studentském Ypsilanti (OK, v Detroitu lze koupit celý blok domů za 10 tisíc dolarů). Na rozdíl od některých svých sousedů Ann Arbor nejenže nečelí insolvenční, ale dokonce žádná jeho část nevyžaduje „revitalizaci“, což je eufemistický termín pro území nacházející se jinak snad ve všech městech Středozápadu, připomínající svým zjevem německé čtvrti po druhé světové válce. Kriminalita v Ann Arbor je minimální, na email mi za celý pobyt přišly asi tři případy řešené univerzitní policií, ten nejvýznamnější velkolepě nadepsaný „Sexual Assault“ si dovolím citovat v plném znění: „As a student was walking along the Diag, she was approached by an unknown black man who forcibly put his face in her chest. She pushed him away and continued walking.“ Mám pocit, že ve 100 km vzdáleném Flintu, „hrdě“ držícím první příčku v USA v počtu násilných zločinů na obyvatele, by to jako téma k hovoru při odpoledních čajových dýcháncích neprorazilo.

University of Michigan a její Law School

Místní univerzita si není v Česku známá tolik jako špičky Ivy League nebo některé kalifornské školy, ale ve své kvalitě za nimi nijak nezaostává, patří podle uznávaného Šanghajskeho žebříčku mezi 20 nejlepších škol světa. Její fakulty tematicky pokrývají snad vše, co lze v terciálním vzdělávání studovat. Od Harvardu nebo Stanfordu se liší ve dvou ohledech, za prvé přijímá daleko více

undergraduates, za druhé jde o veřejnou univerzitu patřící státu Michigan. Moc netuším, jaký to je reálně rozdíl, protože školné je víceméně stejně vysoké (s výjimkou slevy pro rezidenty Michiganu) a univerzita je na státu nezávislá, členové Board of Directors jsou voleni v přímých volbách občany. Jmění (endowment) UM přesahuje osm miliard dolarů a síla těch peněz je vidět na každém kroku. A není to pouze vnější pozlátka, když přítelkyně srovnávala vybavení laboratoří v Olomouci, na University of Texas (College Station, kde byla na stáži) a na UM, tak Texas je prý v roce 1914, Univerzita Palackého v roce 2014 a místní lab v roce 2114. Ohromující je sepětí všech v Ann Arbor s UM, nepotkáte člověka (včetně nemluvnat), který by na sobě neměl nějaký kus oblečení s označením nebo modrozlutých barvách (Blue and Maize) univerzity, velké M (znak univerzity) je na domech, autech, batozích, prostě všude. Tím, že město a univerzita jsou tak úzce propojeny, je to mnohem viditelnější, než jinde v USA a mám takový dojem, že sounáležitost studentů i alumni s UM je obecně vyšší, možná za to může rozsáhlý sportovní program (kde skončil třeba Princeton v March Madness?, ha ha). Známost UM sahá daleko za hranice Ann Arbor i Michiganu, k mojí kšiltovce s M se hlásili lidé třeba i v Torontu (Go Blue!).

Foto: Mrtvý Diag UM, 26. prosince 2013

Jestliže je UM obecně šlechtou v rámci univerzitního vzdělávání, pak UMLS se považuje za její elitní součást. Než vysvětlím důvody pro specifičnost fakulty v rámci UM, je vhodné o ní uvést pár základních informací. Na UMLS studuje přes tisíc studentů a je tuším druhou největší právnickou fakultou v USA, zároveň je v žebříčcích kvality (pro právníky klíčové, viz níže) pevně v první desítce. Všechny právní odvětví na ní vyučované je možné označit za špičkové. Zájemci o studium práva v USA musí dělat standardizované testy LSAT, pro přijetí na UMLS je třeba být zhruba v horních pěti procentech.

Exkluzivita UMLS je souběhem několika faktorů. První souvisí s organizací studia. Právo je v USA navazující program (grad school) a právníci na undergrads (ač jimi sami v minulosti byli) koukají jako na méněcennou rasu, která se chce hlavně bavit a hledá svou další cestu v životě. To je to poslední, o čem by studenti UMLS potřebovali přemýšlet. Připadá mi totiž, že studovat právo v USA nápadně připomíná plánování Emila Nádenička z Básníků. Každý váš krok má svůj význam a je spojen se spoustou úsilí, talentu a peněz. Prvním rozhodnutím je volba fakulty (čím lepší, tím lepší), pak se všichni snaží mít nejlepší průměr, účastnit se těch správných/očekávaných aktivit (moot court, law

review boards atd.), o prázdninách shánět vhodné internships a vůbec dělat dalších 100 věcí, které vám při správné sekvenci a úspěšné implementaci zajistí přesně to zaměstnání, které jste si vysnili. Naprostá většina studentů tak působí hodně vyspěle (dost jich je také starších, kteří už pracovali/podnikali a plní si svůj sen) a cílevědomě, prostě jinak, než jsme zvyklí u nás. Částečně to asi mají přirozeně v sobě, částečně to je objektivní nutnost. Studium práv je totiž možná vůbec nejdražším vzděláním, které si můžete dopřát, školné na UMLS je 52 tisíc USD/rok a dluh nabytý po tříletém studiu bez dobrého místa a platu umožíte dost těžko.

Druhou příčinou zvláštního postavení (vynikajících) právnických fakult je jejich finanční síla. O výši školného již byla zmínka, v novém miléniu školné exponenciálně rostlo. Nikde jsem nenašel, jaký má UMLS rozpočet, pouze ze školného by to bylo jednoduchým propočtem bez zohlednění slev a stipendií kolem 50 milionů USD ročně. Pak je zde další prvek. Právníci možná nejsou ve společnosti oblíbení a vypráví se o nich hodně vtípů, to ale nemění nic na tom, že jde o osoby, které se od nepaměti vždy nachomýtal tam, kde se nacházela moc a peníze. Řada absolventů UMLS dosáhla významného postavení v politice, businessu a samozřejmě právních zaměstnáních. A v USA vaše (už tak bohatá) alma mater patří k prvním subjektům, se kterým se o svůj úspěch alumni podělí. Dary jsou nedílnou součástí rozpočtu a především financují investiční projekty jako nové budovy, rekonstrukce atd.; vše od místností po lavičky je pojmenované po tom, kdo na danou věc přispěl. K rozpočtu komické srovnání:

- UMLS: 1100 studentů, 90 učitelů, rozpočet 70 milionů USD (odhad)
- Právnická fakulta UP Olomouc: 1900 studentů, 70 učitelů, rozpočet 3 miliony USD

Nevyčerpatelný rozpočet je viditelný naprosto všude. Učitelé jsou skvěle placení (průměr 250 tisíc USD/rok), fakulta poskytuje řadu stipendií na všelijaké aktivity ve škole i mimo ní, podporuje několik desítek studentských organizací (viz níže o jídle) či rozvíjí praktické formy výuky. Tři příklady dokreslující situaci:

- Skupinka studentů se chtěla zúčastnit moot courtu týkajícího se práva EU, regionální kolo se konalo v Bratislavě. Fakulta zaplatila cestu pro pět lidí, jelikož postoupili do finále, za dva týdny jim proplatila další cestu přes oceán do Lucemburku.
- Organizaci sdružující studenty staršího věku s rodinou zbylo v rozpočtu na akademický rok přes 1000 USD- konalo se tedy bohaté grilování v jednom z Ann Arborských parků (dobrá akce ☺).
- Každý profesor má rozpočet na „reprezentaci“. V předmětu, kterého jsem se účastnil, se poslední seminář konal v jedné z nejlepších restaurací ve městě a podávalo se šestichodové menu.

Foto: Letecký pohled na Law Quad, Ann Arbor („díra“ pro knihovnu v levém dolním rohu, zdroj: www.law.umich.edu)

Když jsem se zmínil o mecenáších, jeden z nich, William Cook, se postaral v první polovině minulého století o další z předností UMLS. Za prostředky z jeho velkorysého daru byl postaven Law Quad, soubor novogotických budov postavený na jižní straně centrálního kampusu, v nichž UMLS sídlí. Panuje konsensus, že jde o nejkrásnější prostředí pro studium práv v USA. Komplex nese zcela přílehlavou přezdívku Hogwarts a každý, kdo vstoupí do neuvěřitelné Reading Room, pravděpodobně pouze otevře pusu v němém úžasu (což je dobře, jinak by rušil studující...). Reading Room je původní knihovna, když ta už nestačila rozmáhajícímu se počet svazků a uvažovalo se o rozšíření budov, byl odmítnut návrh na přístavbu, protože by narušila charakter prostoru. Padlo rozhodnutí o výstavbě knihovny v podzemí, aby nechybělo přirozené denní světlo, je její součástí ohromný trychtýřovitý světlík dodávající světlo čtyři patra pod úroveň terénu.

Foto: Reading Room, Law Quad, Ann Arbor (foceno brzy ráno, proto ta prázdnota)

Vnější vzhled budovy potěší oko každého estéta, ale člověk se ho takzvaně nenají. Vnitřní vybavení našťastí vůbec neodpovídá novogotické strohosti a je veskrze moderní. Vše je uděláno tak, abyste se cítili ve škole dobře a pokud možno ji nemuseli po celý den opustit. V knihovně jsou mini kanceláře,

kde máte při studiu naprosté soukromí, všude po chodbách jsou rozestý další stoly a místa k sezení. Někdo si chytře uvědomil, že nejen vzděláváním v knihovně a Reading Room živ je student. Druhým přirozeným centrem fakulty je prostor Upper and Lower Commons, zastřešené nádvoří, plné stolků a pohovek, napojené na perfektní bufet. Zde můžete diskutovat s kolegy, dívat se na hokej v televizi, sníst si z domova připravený oběd (součástí je plně vybavená kuchyně) nebo prostě jen zabít čas. Pro akčnější je připravená game room, kde se lze odreagovat u stolního fotbalu, šipek nebo pingpongu. WiFi je absolutně všude a skutečně funguje (zdravím eduroam na UP), online tiskárny stojí v každém rohu a studenti jsou propojeni přes mailing list, kromě jiného informující o spoustě neustále probíhajících událostí. Knihovna i Commons jsou otevřeny kromě pozdně nočních hodin prakticky neustále (knihovna byla jeden den zavřená, protože se tam konal studentský turnaj v minigolfu ☺), do budovy se dostanete non-stop. Nikde nejsou žádní vrátní, v noci a v neděli si otevřete všechny vstupní dveře do budov studentskou kartou.

Foto: Upper Commons, Law Quad

Předchozí poznámky by naznačovaly takřka božskou dokonalost místní instituce. Nezbyvá tedy než nadšení trochu zchladit a připomenout, že jde o pohled člověka za prvé zvyklého na české vysoké školy, za druhé někoho, kdo si celou tu legraci užíval zadarmo, zatímco studenti UMLS za to zaplatí v přepočtu tři milióny korun. Možná by při polovičním školné pohovky a fotbalček také oželeli... Jak jsem naznačil výše, studium práv je značně stresující záležitost a právní vzdělávání v USA je stále více kritizováno pro svou neudržitelnost a nepoměr mezi náklady studentů a očekávanými příjmy v zaměstnání. Elitních fakult jako je UMLS se tento problém týká daleko méně než špatných (v USA funguje 180 fakult), nespokojenost studentů s různými věcmi ale sem tam probleskla i ke mně jako vnějšímu pozorovateli.

Pobyť Visiting Scholar na University of Michigan Law School

V rámci svého odborného působení se zajímám především o problematiku Evropské unie a českého ústavního práva. Dizertaci jsem sepsal na téma zpětného přenosu pravomocí z EU na členské státy. USA jsou často používány jako případová studie pro komparaci s EU, mým záměrem bylo ve zjednodušené verzi načerpat co nejvíce informací o přenosu pravomocí mezi federací a americkými státy. Kdo by měl zájem o trochu podrobnější rozbor, nalezne jej zde:

<http://www.law.umich.edu/mlawglobal/gradandresearchscholars/researchscholars/Pages/robertzbirdal.aspx>.

UMLS zařazuje výzkumníky z jiných států do jednotného programu v pozici Visiting Scholar (VS). Každý rok se to týká odhadem 30 osob, působících v Ann Arbor mezi jedním měsícem až jedním rokem. I ostatní charakteristiky VS jsou velmi různorodé, ať již jde o geografický původ (vede Evropa s východní Asíí, přičemž druhá oblast má navrch), akademický statut (od osob dokončujících doktorát po slavné profesory) nebo hlavní odvětví zájmu (vede obchodní a daňové právo). Výhodou programu je jeho institucionalizované zajištění. Podléhá mezinárodnímu oddělení, ve kterém jsou tři pracovníci, jejichž úkolem je z větší části řešit (s fakultou související) záležitosti VS. Ti sídlí ve veliké společné místnosti rozdělené na samostatná pracovní místa (open space svého druhu), kdo chce absolutní soukromí, může si požádat o jednu z minikanceláří nalézajících se po obvodu místnosti. Pozitivní údaj na konec: oproti jiným fakultám v USA není program podmíněn žádnými poplatky, dokonce jsou k dispozici malá stipendia, já o něj ale s ohledem na Fulbrighta nežádal.

Foto: Mé pracoviště na UMLS

Na rozdíl od vskutku neuvěřitelných administrativních potíží popisovaných třeba Katkou Váňovou na Stanfordu šlo v Ann Arbor vše v rámci možností hladce. Kancelář mi přidělili první den, univerzitní průkazku jsem dostal bez problémů se zvláštním statutem Academic Affiliate, díky čemuž jsem stejně jako studenti mohl využívat místní veřejnou dopravu zdarma či se stravovat v „menzách“ za výhodnější ceny. Mírně komplikovanější bylo načtení jednotlivých služeb typu dobíjení kreditu nebo

umožnění tisku na společných tiskárnách, ale i toto se po pár návštěvách v různých kancelářích podařilo. V této souvislosti se musím pochlubit, že se mi povedlo někam zašantročit formulář DS 2019, ale není to takový problém, jak jsem si původně myslel, pracovník Fulbrighta ve Washingtonu vám zašle nový (později jsem samozřejmě ten starý našel). Pořád žiji v domnění, že žádné daňové věci v USA s ohledem na nulový příjem nemusím vyřizovat, tak se snad nemýlím.

Tento text budou číst především akademici a u těch je nošením dříví do lesa vysvětlovat, že výzkum v sociálních vědách vypadá poněkud jinak než ve vědách přírodních. Pravda, někdy si tím nejsem jist, například když čtu komentáře srovnávající počty článků třeba chemiků s historiky. Proto to raději napíšu otevřeně: právní výzkum (snad něco takového existuje?!) je záležitost extrémně osamělá, kdy se prohrabujete hromadami legislativních aktů, judikátů, knih a článků a smolíte z nich nějaký vlastní pohled na předmětné téma. Podmínky pro tuto činnost jsou na UMLS dokonalé. Databáze elektronických zdrojů jsou mnohem širší než v Česku, v knihovně naleznete téměř všechno. „Naleznete v knihovně“ je myšleno obrazně, stačí si knihy objednat přes internetové rozhraní a donesou je vám přímo do kanceláře na stůl, půjčené je máte do té doby, než si je objedná někdo jiný, pak vám je automaticky z kanceláře odnesou (nebo je hodíte do schránky přímo v místnosti VS). Protože jsem potřeboval řadu publikací i mimo obor právo, mohu posloužit také kritickou poznámkou. Knihovna UMLS není vůbec propojena se zbytkem knihovního fondu UM (UMLS je přece něco extra...). V praxi tak vždy začínáte hledat v katalogu UMLS, při neúspěchu je třeba spustit a prohledat katalog pro zbytek UM a pak teprve přichází na řadu meziknihovní výpůjční služba (tu jsem potřeboval asi třikrát, knihy zde byly do dvou dnů). Všechny služby jsou zdarma, včetně požadavku na naskenování části knihy personálem.

RS můžou po domluvě s vyučujícím docházet kamkoliv do výuky a účastnit se podle libosti. Já to využíval u dvou seminářů, jeden se dotýkal mé specializace (Global Constitutionalism), tam jsem plnil roli kibice/dávlova advokáta, témata druhého (American Federalism) jsem poznával a byl v něm využíván jako informátor o situaci v „exotických“ evropských federacích včetně EU. Obojí byly výběrové semináře určené pro cca 15 většinou 3L studentů (poslední ročník) a vyžadovaly rozsáhlou přípravu v podobě zadané četby článků nebo soudních rozhodnutí, dosahující průměrně sto stran/seminář. Samotná dvouhodinová setkání byla volnými diskuzemi, ve kterých vyučující měl pouze jednu úlohu, totiž zajistit, aby se všichni dostali ke slovu. Ochota debatovat a hájit svůj názor byla neuvěřitelná, přitom veškerá argumentace měla hlavu a patu, nešlo o žádné plácání. Některé konference plné slovných jmen by se závistí zelenaly.

Fakulta od VS vlastně moc nepožaduje, naplnění slíbeného výzkumného projektu nemusíte na konci nijak vykazovat. Nikdo ani nekontroluje, zda vůbec do „práce“ docházíte, některé své kolegy jsem viděl tak jednou za dva týdny, jiní snad na svých místech i spali. Jedinou povinností (ale nesankcionovanou při neplnění) je prezentace vámi vybraného tématu na kolokviích VS, které se konají jednou za 14 dnů (pseudopovinná je i účast na nich, pokud neprezentujete). Prezentace je následovaná dotazy a komentáři ostatních účastníků. Toť vše, neexistuje, abyste cokoli učili. I když budete největší hvězda, na UMLS není možné, aby kdokoliv mimo kmenové zaměstnance vedl výuku. Můžete uspořádat zvláštní hostující přednášku či se domluvit s vyučujícím, že vás chvilku nechá něco vykládat ve své hodině, to je maximum možného.

Možnosti konzultace vaší práce závisí na řadě skutečností. Prvními kandidáty jsou zástupci profesorského sboru, ti jsou ochotní poradit, protože k nim ale nemáte oficiální vztah jako například

ke školiteli u doktorátu, rozhodně s vámi nebudou trávit hodiny týdně a číst váš dvacátý draft toho samého textu. Problémem je, že tím se vaše možnosti téměř vyčerpávají. Na právnických fakultách v USA vlastně nenajdete tradici studia doktorátu, protože praxe ho neuznává (ostatně je třeba začít co nejdřív vydělávat na dluhy) a není brán ani jako výhoda pro akademickou kariéru, kde se cení jiné záležitosti (aktivity při studiu na fakultě, asistentura na soudech). Doktorát z práva existuje (JSD, SJD), studují jej však výhradně cizinci a v malých počtech, na UMLS do desíti lidí ve všech ročnících. Fakulty tudíž postrádají komunitu doktorandů, postdoků a nakonec i učitelů v pozicích odborných asistentů, kteří jsou ochotní se více socializovat a mají chuť diskutovat o (nejen své) práci. Částečně to mohou nahradit právě VS a na počátku to tak i fungovalo, jenže během února odjeli evropské RS končící své od srpna trvající půlroční pobyty a zbylo zde asi deset VS z Číny, kteří za prvé dělali něco jiného (většinou daňové právo), za druhé se s nimi prostě anglicky nedomluvíte, za třetí jako Východoasijsci všude vytvořili úzkou soběstačnou skupinu (pravděpodobně souvisí s bodem 2). Ve chvíli, kdy na konci dubna skončila výuka, můj pocit pracovní opuštěnosti dosahoval vrcholu. Byl to nezvyk o to větší, že v Česku učím kolem 14 hodin týdně, opravuju testy a seminárky, řeším X problémů studentů denně v emailech a do toho spoustu administrativy na katedře. Boj s prokrastinací je za takových podmínek takřka nevyhratelný.

Z hlediska odborného rozvoje to tedy není tak, že budu po příjezdu do Olomouce dvakrát chytřejší nebo se vrátím s pěti napsanými články a dvěma monografiemi. Zkušenost to je i tak k nezaplacení. Měl jsem čas si přečíst spoustu zajímavých věcí, rozšířil si obzory v oblasti amerického ústavního práva a především poznal život a fungování výborné právnické fakulty. Pokud se mi podaří některé ze zkušeností přenést a implementovat na domácí půdě (změna podoby fakultního bufetu jako úkol č. 1!), rozhodně se pobyt zde vyplatil.

Fulbright pobyt s rodinou

Na začátku jsem prozradil, že první měsíc jsem byl v Ann Arbor sám a také že se mi nechtělo přijíždět těsně před koncem roku. Realita mé původní obavy potvrdila. S většinou RS jsem se pouze pozdravil a už odjížděli do svých domovín na vánoční svátky. To samozřejmě udělali i všichni studenti, takže na fakultě aby se člověk bál přepadení. Přiznám se, že svátky byly bez stromečku a vůbec takové netradiční, kromě skypování jsem si celou dobu četl v čerstvě vypůjčených knihách ☺

Už onen první měsíc se ukazovalo, že počasí se stane klíčovým činitelem ovlivňujícím podobu pobytu. Proběhly tři sněhové bouře, když zvláště ta novoroční následovaná ledovým severním blizardem (v místní meteorologické mluvě Polar Vortex) s teplotami kolem -40 stupňů byla opravdu výživná, dokonce po 20 letech došlo k uzavření UM. Tyto zimní periody ale byly vždy proloženy oblevami s pár dny teplejšího počasí, takže když 10. ledna přijel zbytek výpravy, na zemi ani neležela souvislá vrstva sněhu. Do pár dnů po tom však přišla další bouře a od té chvíle po tři měsíce nestoupla teplota nad nulu. Víím, že katastrofální zima v USA byla mnohokrát tématem zpravodajství i v Česku, ve skutečnosti to bylo mnohem horší, než to na těch pár akčních záběrech vypadá. Hlavním problémem je od Velkých jezer vanoucí šílený vítr, který nejenže víří sníh, ale především sráží pocitové teploty hluboko pod lidsky únosné hranice. Celkem za zimu napadlo v Ann Arbor přes 250 cm sněhu (historický rekord) a průměrná teplota byla -7 stupňů (v minulosti byly i tři chladnější zimy). Poslední sněhová vánice přišla v době mého pobytu v Louisville (kde při příjezdu bylo 27 stupňů), v Ann Arbor o den později (14. dubna) napadlo deset centimetrů.

Foto: Naše bydlení, 6. ledna 2014 aneb „přes noc trochu napadlo“ (nějaký chudák už prorážel přede mnou)

Každému jistě došlo, že podobné počasí pobytu s dítětem eufemisticky řečeno neprospělo. V první řadě nelze dělat ve volném čase nic jiného, než sedět doma. Chodníky (ostatně i silnice kromě dálnic) se uklízí pouze svépomocí (u silnic se to „rozjezdí“) a na to mnoho lidí rezignovalo, jít kamkoli byl v metru sněhu téměř nemožný úkol. Na druhou stranu, co byste na procházce v takové kose také dělali. Ranní a odpolední cesty ze školky připomínaly soutěž Survivor, nejdřív bylo třeba dceru obléct jako Michelina, probjovat se závějemi na zastávku, čekat, až někdy dorazí autobus (jízdní řády byly v tu dobu zbytečné), pak trek ze zastávky do školky a odpoledne to samé v opačném směru. Chápu, že majitelé vleků v Česku by měli na věc jiný názor, ale opravdu jinak se zima snáší při pobytu v Jeseníkách, kam nakonec jedete právě kvůli sněhu a mrazům, a jinak v běžném denním životě. Zima ovlivňovala dění i nepřímo. Prakticky omezila na minimum společenský život, neboť doma seděli i všichni ostatní. Nebyla tak šance potkávat lidi tradičním způsobem, jako třeba při setkávání rodin na dětských hřištích, nikomu se nechce do hospody atd. Navíc všichni měli blbou náladu. Extrémy si naneštěstí vybraly svou daň rovněž zdravotně, takřka neustále byla dcera nebo přítelkyně nemocné, Jana prodělala i angínu a rýmy se nemůže zbavit dodnes.

Foto: Hutchins Hall (část Law Quad) s okny kanceláře pro VS, 16. ledna 2014, tři měsíce nepřetržitých mrazů začínají

Rodinná pohoda se za takových podmínek vytváří skutečně obtížně. Přítelkyně zvyklá na docházení do práce (v Olomouci jsme se v hlídání střídali) najednou musela být díky nemocím a často kvůli mrazu zavřené školce doma s Kačenkou celý den, přičemž nebylo příliš co dělat, k dispozici nemáte ani doma obvyklý výběr hraček. Já se snažil být doma co nejvíce, toto vyvažování práce a podílení se na chodu domácnosti ale obvykle neuspokojilo nikoho- přítelkyně měla pocit, že bych se mohl zapojit více, já naopak, že mi stojí práce. Hlavně se cítíte bezmocní, protože počasí ani zdraví neporučíte a chybí někdo, kdo by vám mohl odlehčit. Když se do toho přidalo Kačenčino období vzdoru (viz školka níže), říkal jsem si mnohokrát, zda by bylo nebývalo pro všechny strany výhodnější vyjet bez rodiny.

Se zvratem počasí na začátku dubna se nicméně začala situace zlepšovat. Všichni se v rámci možností uzdravili, najednou je možnost chodit ven do parků, na dětská hřiště, pískoviště nebo si skočit do Dairy Queen na zmrzlinu. Jelikož i školka začala chodit ven, Kačence se tam mnohem víc líbí, Janě se po měsících zdržování na straně UM podařilo zařídit si stáž v místní laboratoři. Rozběhla se rovněž interakce mezi lidmi, konají se grilování, různé venkovní festivaly nebo trhy. Doma sice pořád panuje pocit, že bych se měl rodině věnovat více, to je ale asi nikdy nekončící boj ☺.

Foto: Když rozmrzne písek, je hned veseleji, Ann Arbor, 19. dubna 2014

Dlouhodobý přesun rodiny do zahraničí není každopádně jednoduchou záležitostí a málokdy se bude vyvíjet tak, jak jste si vysnili. Svou roli hraje množství faktorů. My měli v některých z nich smůlu (počasí, zdraví, chybějící vlastní auto), v jiných ohledech naopak štěstí (školka, bydlení). Důležité nesporně je, jak máte nastavené role v domácnosti, problém může nastat zvláště u moderních „rovnocenných“ vztahů. U nás se vždy přítelkyně o dceru starala více než já, ale prakticky po celou dobu si udržela alespoň částečný úvazek a „kariéru se realizovala“. Jestliže se pak toho všeho na půl roku musela vzdát a stala se z ní takřka 100% žena v domácnosti, šlo z její strany o velkou oběť a zásadní zvrát situace, který občas zahustí atmosféru. V celkovém součtu si nicméně myslím, že jsme vše (zatím) v rámci možností zvládli a určitě si dokáží představit daleko méně uspokojujivý průběh, zde musím zaklepat, protože nás ještě dva měsíce do odjezdu čekají.

Bydlení v USA

Soudím, že pro většinu Fulbrightistů, zvláště těch s rodinami, bude hledání bydlení asi nejvíce stresující záležitostí. Americká univerzitní města typu Ann Arbor jsou dobře vybavená pro ubytování jednotlivců, ať už jde o něco na způsob kolejí, různé fraternity houses či sdílené bydlení v domech a bytech. Samostatně vyjíždějící osoby tak budou mít řadu možností. Jenže s rodinou potřebujete logicky něco pouze pro sebe, od pařících studentů se chcete držet raději dále a posuzujete umístění vzhledem ke školce či parku (viz doprava) a ne barům a hospodám. Náš hlavní problém byl však v tom, že jsme přijžděli uprostřed akademického roku, kdy už je všechno rozumné dávno zabrané, obecně pronajímatelé upřednostňují roční pronájmy v periodě srpen-srpen.

Samozřejmě že ubytování jsem začal hledat ještě před odjezdem. V informační složce z UMLS byly nějaké tipy, ale v opravdu hodně obecné rovině. Univerzita nabízí rodinné bydlení, ale za prvé to bylo z ruky, za druhé drahé, za třetí mi bylo po dotazu z Housing Office sděleno, že VS „are not eligible“ (blbost, jiný VS tam nakonec bydlel, asi mají Čiňani lepší podmínky...). Pár nadějných nabídek se ocitlo na webu www.sabbaticalhomes.com, postarším akademikům(čkám) se nicméně jaksi nepozdávala kompatibilita tříletého dítěte třeba se žaluziemi v jejich bytě („she might choke on them“, no kidding!). Procházel jsem tedy inzertní servery jako www.craigslist.com nebo www.zillow.com, šlo mi však spíše o vypisování kandidátů a získání obecného přehledu o možnostech Ann Arbor, nemyslím, že by bez kontroly terénu na místě bylo rozumné uzavírat smlouvu dopředu, nemluvě o jistě zřejmé nechuti tak učinit z americké strany.

Z nabídek bylo patrné, že největší šanci budu mít v nájemních komplexech, což jsou firmami spravované komunity tvořené rodinnými domky a/nebo bytovými domy, vše určené výhradně k pronájmu. Volných bytů nebylo až tak málo, ale většina byla mimo Ann Arbor s problematickou (veřejnou) dopravní dostupností, reálně se výběr smrskl na tři možnosti. Jal jsem se to řešit hned úvodní den pobytu. První varianta byla OK cenou i podle fotek, na místě jsem ale zjistil, že byt je na straně komplexu čelící dálnici a podle Google Streetview zdánlivě dostatečný remízek opravdu reálně hluk nezastaví (viz důležitost osobní zkušenosti), autobusové spojení také nic moc. Druhá návštěva odhalila hezky upravený komplex s dvěma parky s dětskými hřišti, normálně vypadající byt, zastávku pár kroků, bus do města v půlhodinových intervalech, na fakultu případně zhruba 20 minut pěšky (viz www.woodburygardens.com). Cena byla o dost vyšší než v předchozím případě, ale co by člověk pro rodinu neobětoval?

Začali jsme tedy uzavírat deal. Ve stručnosti upozorním na několik bodů, které mohou mít všeobecnější charakter:

- Velikost: One bedroom je 1+1 (kuchyň je buď součástí obývacího či ještě zvlášť), 1,5 bath znamená druhý samostatný záchod. Nám by stačil bohatě one bedroom, dostalo se mi však výkladu nevím zda státního či federálního nařízení, vyžadujícího pro tříčlennou rodinu minimálně two bedroom, pokoušel jsem se racionálně odporovat, nikam to nevedlo.
- Náklady: Je mi jasné, že to bude všude jiné, tak jen pro představu. Byt kolem 80 m². Nájem na měsíc byl 1300 USD, 150 příplatek za kratší než roční pronájem, všechny služby zvlášť (zhruba 100/USD měsíc elektrika a teplo, 60 voda).
- Vybavení: Limitně se blížíci nule. V bytě byly koberce, pračka-sušička (na USA luxus, 40 USD příplatek měsíčně už v nájmu), kuchyňská linka se spotřebiči včetně myčky, žaluzie a vestavné skříně. Všechny přítomné spotřebiče dělaly jistě radost americkým hospodynkám už v době JFK, nám dovolily nadýmat se pýchou nad technologickou nadřazeností Česka (trpícího čtvrtstoletí zpátky nedostatkem toaletního papíru) nad světovou supervelmocí č. 1. Motor ledničky konkuroval hlukem výkonu lednic Ural blahé paměti, spuštění myčky znamenalo ukončení konverzace v celém bytě a pokus nastavit pračku mi přichystal hezkou hodinku s Googlem (cold/cold, hot/cold? WTF?).
- Administrativa: Nebyla kupodivu tak náročná. Možná to bylo tím, že komplex je plný cizinců a tak jsou připraveni na nenaplnění tradičních amerických požadavků. Jediné, co je zajímavé, byla solventnost. Tu jsem potvrdil předvídavě dopředu obstaraným Českou spořitelnou v angličtině vydaným potvrzením, kolik peněz se nám u ní válí po účtech (hypotéku jsem zatajil ☺), možná by stačily i peníze od Fulbrighta na americkém účtu.

Podepsat bylo třeba spousta papírů a smluv („ať se stane cokoliv, za nic neneseme odpovědnost“), zaplatil jsem kauci (300 USD), první nájem, musel jsem online přes doporučenou pojišťovnu vyřídit pojistku bytu (roční za 400 USD) a už jsem držel klíče. Podle pracovníka firmy nejrychleji uzavřený pronájem v historii, bohužel mi za to žádnou slevu nedal...

Každého asi napadne, co mě čekalo následně. Když jsem psal, že byt je holý, tak se to týká například i závěsu v koupelně nebo světla v pokojích. Mimochodem, nevybavená se pronajímá absolutní většina bytů v USA. Existují firmy pronajímající mobiliář v několika úrovních, ale až ta nejvyšší má opravdu vše potřebné a chtěli za to kolem 500 USD měsíčně, letným propočtem jsem došel k závěru, že bude výhodnější uplatnit vlastní kreativitu a vyrazit na nákupy. Znalci dopředu tuší, kam se obrátila má primární pozornost ano, kdo uhodnul Ikeu, vyhrává pozvání na 15 köttbullar. Ikea je naštěstí od Ann Arbor vzdálená jen kolem 50 km, nemít to štěstí, byla by to katastrofa srovnatelná s čekáním na druhou řadu True Detective. Další tři dny jsem strávil pendlováním mez bytem a Ikeou a šroubováním, naštěstí pochopení logiky švédských instrukcí už mám nacvičené z domova. V Ikea jsem koupil všečen nábytek, povlečení, ručníky, světla i vybavení do kuchyně (a snědl spoustu köttbullar ☺). Dovoz byl drahý, takže musel posloužit sen každého stěhováka, již zmíněný Ford Fiesta. Kdyby mě potkal policajt, jak řídím jednou rukou nalepený na levém okénku a 90 % vnitřního prostoru vozu od palubní desky až po víko zadních dveří zabírá krabice s gaučem, asi kvůli tomu v Michiganu obnoví trest smrti. Na druhou stranu, štěstím bylo, že mi přidělili hatchback, do jinak v půjčovnách dominujících místních sedanů jakékoliv velikosti by se dlouhé předměty nevešly vůbec. Druhý den se stěhování zdramatizovalo příchodem první z mnoha sněhových bouří, takže naložená „dodávka“ se musela navíc prodírat neupravenými silnicemi. Ostatní nezbytnosti (vysavač, žehlička, toustovač- bez toho v USA s ohledem na dostupné pečivo ani ránu, varná konvice atd.) jsem po průzkumu trhu pořídil v nejlevnějších variantách ve Walmartu, televizi v BestBuy. Ani raději nevím, kolik to všechno stálo, odhaduju kolem 2500 USD, třeba se podaří z toho něco dostat při prodeji před odjezdem.

Foto: Uhaul made by Ford na parkovišti před Ikeou (podle polohy sedačky spolujezdce ještě neznásilněn do stěhovací podoby)

Druhým (souběžným) oříškem bylo zavedení internetu a televize. Byt byl napojen na kabelovku Comcast (Xfinity), což byla vlastně jediná rozumná varianta. Po jistých peripetiích se technik uvolil dorazit k instalaci a rozběhl internet (včetně WiFi routeru), televizi jsme bohužel nevyzkoušeli, takže jsem následně musel zajet ještě třikrát na centrálu, než se metodou pokus omyl odhalila nefunkčnost dodaného receiveru. Kabelovka a internet jsou v USA drahé (klidně i 200 USD/měsíc), my využívali základní televizní nabídku (asi 15 programů) a obyčejnou rychlost internetu za cenu 35 USD/měsícně i s pronájmem vybavení. Po mém soudu to stačí, internet byl dostatečně rychlý na Skype i služby typu Netflix (viz dále) a 300 programů si jde s internetem odpustit (pro evropský sport doporučuji www.ziveprenosy.cz).

S bydlením jsme ve své podstatě spokojeni. Topení topí, voda teče, závad moc nebylo a vyřešili jsme je svépomocí, kromě tedy venku nějakým blbcem přestřihnutým přívodem kabelovky, znamenající týden klidných večerů a neuvěřitelně kafkovsky vyznívající snahu přimět Comcast zařídit opravu. Zvuková izolace v domě nestojí za moc, Číňan nad námi má možná 50 kilo, ale železné boty, protože jinak není možné, aby někdo podobným způsobem dupal. Sousedi jsou vůbec takoví zvláštní, mé počáteční snahy o pozdrav se setkaly s nechápavými pohledy, holt Zoufalé manželky se nekonalý. Nakoupené věci přes cenu jako jediné kritérium při pořízení fungují bezvadně.

Fulbright aktivity

V tomto případě asi nebudu za typického reprezentanta Fulbright programu. Můj zpožděný příjezd mi logicky nedovolil se účastnit vítacího Fulbright setkání v USA, byť nevím, zda to obecně není nabízeno jen studentům. V Ann Arbor funguje pobočka Fulbrighta, ta organizovala seznamovací party, která se bohužel konala týden před tím, než jsem do města dorazil. Poté byl ještě uspořádán výlet do arabské čtvrti v Dearbornu (předměstí Detroitu), to ale jako na potvoru bylo v době, kdy přítelkyně byla na stáži v Texasu a já musel hlídat dceru. Jinak řečeno, mé kontakty s Fulbright komunitou na UM byly nulové, podle informací od ostatních Fulbrightistů mezi RS se ale vazby stejně omezily na oficiální akce, žádné kamarádčkování mimo ně se nepraktikovalo. S překvapením jsem si četl na Katky blogu některá vyprávění ostatních účastníků, ze kterých plynul určitý pocit hrdosti hostitelské univerzity nad tím, že si k nim našel cestu stipendista Fulbrightova programu. Na UMLS to bylo každému jedno a ani já jsem u všech FS vždy nevěděl, jestli mají Fulbrightovo stipendium či nikoli. Děkan pro nás rozhodně obědy nepořádal a ani se se mnou nefotil na jeho wall of honour.

Neúčastnil jsem se ani outreach výjezdu, neměl jsem sílu zbytek rodiny nechat samotný na další období (viz níže). Pokud vám to nicméně čas a chuť dovolí, určitě do toho jděte. Musíte se samozřejmě pozvat sami, ale nejde o nic zásadně obtížného, jak dokazuje příklad kolegyně z Moldávie. Ta dohromady uměla anglicky tak 500 slov, ale bez problémů si zařídila a úspěšně absolvovala pobyt na Havaji. Jedinou americkou aktivitou Fulbrighta pro mě tedy nakonec byl Enrichment Seminar v Louisville (Kentucky), které je 450 mil od Ann Arbor. Po chvilce přemlouvání organizátorů jsem dostal povolení dorazit pronajatým autem, což bylo určitě flexibilnější, časově únosnější a pro americké poplatníky mnohem levnější než letadlo. Cesta ovšem žádný odraz nebyla, auto sice mělo 350 koní (Dodge Charger), ale s limitem 70 mil můžete stejně tak řídit i Fabii HTP a krajina Středozápadu má do Big Sur opravdu hodně daleko. Na zpáteční cestě mi taky nepomohlo, že jsem v den odjezdu dorazil do hotelu v pět hodin ráno ☺ To může posloužit jako pěkný spoiler ohledně obsahu semináře. Jeho tématem byl compassion, tedy americký důraz na dobrovolnictví a štědrost k potřebným. Denní program naplánováním na minuty připomínal prezidentskou návštěvu,

některé přednášky a semináře byly lepší, jiné horší, s postupujícím časem a opakováním už to bylo dost unavující, zvláště když pořád posloucháte, jak compassion má být jedinou náplní vašeho života. Ani při nejlepší vůli jsme jako notoričtí disidenti s finským kolegou nedokázali vysvětlit, že u nás tradice confession není zažitá nikoliv proto, že bychom byli necitové, ale že za nás tuto činnost (za odpovídající daně) z větší části přebírá stát. Společenská část semináře mi přišla poněkud zajímavější a probíhala ve vlastní režii účastníků i po večerech/nocích. Celý seminář byl výborně zorganizován a starali se o nás dobře; opět všem účastníkům Fulbrighta doporučuji se na seminář nacpat, i když se jim téma nezdá zrovna bůhvíjak zajímavé. Upozornění: Semináře jsou zjevně rozděleny podle seniority, takže jsou zvlášť pro studenty a pro akademiky od doktorátu nahoru.

Foto: Rozjaření účastníci Fulbright Enrichment semináře v Louisville šlapou taneční kolečko do rytmu bluegrass (já popíjel pivo za rohem...).

Auto a jiné druhy dopravy

Otázku, zda auto koupit, či to nějak přežít bez něj, bude asi řešit většina Fulbrightistů. Samozřejmě míra potřebnosti je přímo úměrná některým objektivním faktorům, jako obecná přátelskost města k nemotoristům a místo vašeho ubytování. Ann Arbor je v této rovnici v porovnání s jinými americkými městy docela „evropský“, takže jsou všude chodníky a veřejná doprava existuje i jinak než ve formě makety. Původně jsem přesto zvažoval, že bych přiblížovadlo koupil, nechtěl jsem však za něj utratit více než 3000 USD a v této cenové hladině jsem po kontrole nabídek na Craigslistu (a odkojen zkušenostmi s českými autobazary) do toho prostě neměl odvahu jít, ono zůstat někde na dálnici s vrakem a dítětem uvnitř není zrovna lákavá představa. Naopak obavy z administrativních překážek byly nejspíš zbytečné, v Michiganu údajně můžete vlastnit auto i bez amerického řidičáku, jen se zařizuje přepis vlastnictví a pojistka (pro cizince dražší). Naše bydlení se naštěstí nacházelo blízko všeho důležitého včetně zastávky autobusu, takže na denní záležitosti auto potřeba nebylo, naopak by byl problém parkovat u (na) kampusu.

Uvedené neznamená, že bychom auto čas od času nevyužili, hlavně na výlety po okolí a nějaké to nakupování. Nejlevnější cesta k uspokojení potřeby je potom v klasické půjčovně. Ann Arbor jich nabízí několik (v menších městech to štěstí mít nemusíte a ceny jsou pak někde jinde), nejvýhodnější nabídku naleznete obvykle přes srovnávače jako www.kayak.com. Neplatí to ale absolutně, stránky půjčoven občas nabízí zvláštní akce, které srovnávače nezachytí, případně po registraci na stránkách půjčovny můžete dostávat slevové kódy emailem (třeba Hertz). My takřka po celý pobyt využívali půjčovny Enterprise, která nabízela v akci půjčení auta od pátku do pondělí za 10 USD/den. Bylo to omezené vzdáleností (100 mil/den) a nejnižšími třídami aut, ale na popojíždění kolem města to bylo jako dělané. Na delší výlety jsme si půjčovali fullsize s unlimited miles podle nejlepší ceny. Ti, kdo mají rádi auta, si v půjčovnách užijí, protože mají různá vozidla i v rámci tříd a vy si můžete většinou na place vybrat, co si půjčíte.

Foto: Při troše štěstí máte šanci si půjčit za rozumnou cenu i americkou představu o sportovním luxusním vozidle (zde Cadillac ATS použitý na výlet na Niagarské vodopády)

S půjčením je spojeno dilema pojistek, zákonná pojistka, která je jako jediná v ceně, se liší stát od státu, většinou je ale hrozně nízká (v Michiganu například 20 tisíc USD). Při nepojištění se každý problém může šeredně prodražit. Pojišťuje se hlavně odpovědnost vůči ostatním (nad povinnou pojistku, tzv. LDW) a poškození/krádež půjčeného auta (tzv. CDW). My měli LDW v rámci české kreditní karty (50 tisíc USD, při průšvihů by to samozřejmě stejně bylo málo), CDW od půjčovny je kolem 22 USD/den, výhodnější je uzavřít ji přes kayak od Allianz (9 USD/den), jde to i samostatně přímo online přes stránku Allianz (<https://www.allianztravelinsurance.com/aa/selectaplan.aspx?001003455&Product=001003454>). Dětskou sedačku je výhodnější koupit přes Amazon (kolem 50 USD, spící dítě ale udrží tyto levné hodně špatně) než půjčovat (15 USD/den), navigaci si kupte do mobilu (třeba Sygic je dobrý a často je

za polovinu v akci). Pozor: k půjčení auta takřka vždy potřebujete kreditní kartu, tak si jí před odjezdem vyřídte (nestačí ani sebelepší debetní)! Nemusíte s ní platit, ale slouží jako záruka. Řidičák všude stačil český, mezinárodní nikdo nechtěl.

Alternativou k půjčovnám je Zipcar (www.zipcar.com), který bude mít většinou stanici někde na parkovišti u (na) kampusu a funguje jako auto samoobsluha. Musíte se zaregistrovat, zaplatit nízký vstupní paušální poplatek a pak si lze vesele půjčovat. Mně to přišlo drahé, na den vyjde auto na 60-80 USD, hodina půjčení kolem 8 USD. Jestli ale někdo chce jednou za čas na dvě hodiny na nákup, tak to může být dobrá volba.

Řízení auta v USA proti Evropě je ohromná pohoda, silnice jsou široké a rovné (byť v Michiganu s dírami většími než na D1), místa na parkovišti velikosti dvou českých. Řidiči se chovají ohleduplně a předpisy se dodržují. Jediný problém je na dálnicích, kdy se jaksi nezohledňuje pravidlo levého rychlého pruhu a předjíždí se zprava i zleva. Ono to vychází z toho, že všichni jezdí na X proudovkách plus mínus stejně rychle a tak se neuhýbá. Já s tím měl obtíže hlavně proto, že doma máme v autě hlídání mrtvého úhlu, takže v autě bez tohoto pomocníka (to byly všechny) se mi měla vozidla tendenci schovávat a výjezd z pruhu (hlavně doprava do dalšího pruhu) byl zpočátku při zapomenutí se dobrodružstvím. Všichni asi z filmů znáte, že na křižovatce se doprava může i na červenou (not in NYC, though) a z křižovatky se čtyřmi stopkami se vyjíždí ve stylu „kdo dorazil dřív“, takže nemusíte přemýšlet, která ruka je ta pravá...

Podle povahy terénu, připravenosti dopravní sítě a podnebí se vyplatí pro pohyb ve městě uvažovat o koupi kola. Ann Arbor je v tomto směru opět poměrně přátelský a cyklistů je zde dost, tudíž jsem po nástupu teplejších dnů vyrazil do WalMartu a koupil nejlevnější singlespeed za 100 USD. Za tu cenu neočekávejte žádný zázrak, zvláště brzdy mají k dokonalosti daleko, ale nemá se na tom vlastně co pokazit a na pojižďky do 10 km to stačí. Na craigslistu koupíte kola i za 20 USD, když ale vidím, jak se zde bicykly skladují (tj. celý rok někde u plotu včetně místní zimy), moc bych tomu nevěřil.

Jídlo

Zde budu znovu za černou ovci, protože miluju americkou kuchyni a fast food culture. Škoda jen, že In-N-Out Burger je výhradně na západním pobřeží, z celoamerických skutečných fast foodů (ne „posh“ verzí jako třeba Red Robin) pokládám za nejlepší Wendys. O místní restaurační scéně se nemá moc cenu rozepisovat, v Ann Arbor je draho, na druhou stranu jsou zde výborné podniky snad všech kuchyní světa. Nejslavnější ze všech je Zingermanns Deli, který (nejen) podle Obamy dělá nejlepší Reuben sendvič na světě (co asi Obama říká, když je v NYC?), mně chutnal dost, ale při ceně 15 dolarů za kus to na denní docházení není.

Foto: Reuben sendvič v Zingermanns Deli (než do mě zahučel)

Obědy (případně večere pro vlky samotáře) je možné kromě četných komerčních provozoven na kampusu odbýt také v místní variantě menzy, ta pro Law School se nachází v ohromujících prostorách Lawyers Clubu a je ve stylu all-you-can-eat bufetu za jistě dotovanou cenu 9 USD. Přesto jsem tam moc nechodil, protože místní studentské organizace pořádají v semestru každý den přes poledne několik hostujících přednášek, na kterých se podává oběd zdarma. Takže se v mailu podíváte, co se kde bude servírovat (všichni se předhánějí v nabídce) a vyrazíte se najíst, tedy..., chtěl jsem napsat, vyslechnout si něco zajímavého. O „bufetu“ v budově Law School a jeho made-to-serve sendvičích (asi 30 druhů...) se mi bude zdát ještě mnoho let, nacházet se v Česku, tak Cuketka s Vaňkem a Polreichem budou štěstím učurávat. Rozdíl oproti bufetu na domácí PF UP je stejný jako mezi místním a olomouckým školním.

Foto: Jídelna Lawyers Club

Foto: Kirkland and Ellis Café aka UMLS bufet

Nákupy v supermarketu asi budou ovlivněny hlavně fyzickou dostupností obchodů, my měli v docházkové vzdálenosti Kroger, tak jsme navštěvovali hlavně ten. Je to jeden z nejlevnějších řetězců, zejména když máte jejich zákaznickou kartu, výběr je celkem standardní. Pozor, jestliže vidíte v regále nabídku třeba 10 for 10 USD, nemusíte kupovat 10 kusů, i jeden pak stojí dolar. S autem se vám volby výrazně rozšíří, zmínit mohu následující možnosti:

- Whole Foods: Vlhký sen každého gurmána, zaměřený na organické a podobné yuppie věci, všechna jablka bude vždy natočená k zákazníkovi tou nejčervenější stranou. Ceny tomu odpovídají, standardně dvoj až trojnásobek „zdraví závadných potravin“ (jak se zmínila kolegyně o čemkoliv v normálním obchodě). Součástí jsou i samoobslužné pulty na teplé jídlo a lahůdky, můžete se tak rovnou najíst (taky drahé). Návštěva ovšem doporučena pro Fulbright stipendisty na konci pobytu, neboť je to snad jediný krám, kde se vedou v rozsáhlé míře ochutnávky ☺
- Trader Joe's: Taky vše úplně zdravé a přírodní, ale v menším výběru a vše je prodáváno pod vlastní značkou, takový organic Lidl. Ceny jsou díky tomu lidské a pro gesundheit nadšence pravděpodobně nejlepší volba.
- Aldi: Kdo zná německou matku (Hofer v Rakousku), nemusí číst dále. Zboží není s vlastnoručním podpisem nejspokojenějšího farmáře na západní polokouli (velká část ostatně pochází z Německa), výběr není mozek přetěžující a nabíráte rovnou z krabic, ale kvalita je vyšší než u levných věcí v Krogeru a ceny nejnižší, jakých můžete dosáhnout. Pro nás ve většině dlouhodoběji skladovatelných věcí favorit.
- WalMart: Největší prodejce potravin v USA, takže asi v sobě cosi má, já to při několika návštěvách nenašel. Nabídka a úroveň prodeje se liší obchodem od obchodu, mě přišla menší než v Krogeru a ceny byly proti Aldi vyšší, ve výsledku nulový průnik.

Asi je z uvedeného patrné, že při dopravní dostupnosti je vhodné být promiskuitní a (ne)výhody obchodů vzájemně vykrývat. Uvádím jen celoamerické řetězce, obchody působící pouze v některých částech USA ale budou většinou zapadat do výše uvedených „kategorií“.

Minulý rok jsme na orienteeringu dostali písemné rady od kolegy Horáka, který mimo jiné doporučoval brát si nějaké věci z Česka, protože zde nejsou k dostání. Jestliže jste fundamentalisti a závislí třeba na určitém druhu koření, může se samozřejmě stát, že jej neseženete (chybí sušená majoránka!), ale neviděl bych to nijak tragicky. Je jasné, že houskový knedlík v chladáku nebude. Zato je zde milion dalších věcí, které nejsou u nás, takže zkoušejte ty. Větší problém je s neočekávanou chutí standardních věcí, my měli největší potíže s jogurty, které sice po Chobani revoluci (aneb jak se stát miliardářem snadno a rychle) už nejsou na zvracení, ale jsou brány jako zdravá potrava a tedy musí být ve stylu no- či low-fat, což se taky moc jíst nedá. Asi nejbliže evropské chuti se po mnoha experimentech (včetně varianty z Whole Foods míchané a balené amišskou hospodyňkou ☺) ukázal čtvercový Müller s trojúhelníkem příchuti (ala blbá blondýna). Myslím, že kdo by našel odvahu se pustit do dovozu skleničkové Madety, má šanci ve zbohatnutí následovat Mr. Chobaniho. Druhou tragédií jsou tvrdé salámy, tam až na pár nekřesťansky drahých Artisan Meatshops nezbývá než přejít na režim knedlík a těšit se na návrat.

O cenách: Vše, snad až na limonády a zmrzlinu, je v obchodech i v nejlevnější variantě o hodně (jako že fakt hodně, ne o tři procenta...) dražší než v Česku, nákup na dva tři dny pro tříčlennou rodinu rovná se standardně prázdný košík a mínus 50 USD. Ve srovnání s tím u McDonalds v tzv. diner box dostanete dva cheeseburgery, dva bigmacy, čtyři malé hranolky, deset kousků kuřete za 10 USD (plus dvě velká pití s free refill za 2 USD). Nelze se pak divit, že chudší Američani jsou tak obézní, jde o výsledek čistě racionálního rozhodování...

Foto: McDonalds Dinner Box- levněji to už asi nejde...

Školka pro malé děti

U dětí nespádajících pod školní docházku je vždy možnost zůstat s druhým rodičem doma, to je ale za prvé smrtící kombinace pro hlídajícího tatínka/maminku, za druhé to je ztráta jedinečné šance nechat na své dítě působit americký vzdělávací systém již v raném věku. Dceru jsme v rámci přípravy nechali od září 2013 v Olomouci chodit do soukromé anglické školky.

Dopředu jsem nijak školku neřešil, ono jde těžko postupovat jinak, když ani nevíte, kde budete bydlet a přihlašovat dítě bez osobní prohlídky zařízení taky není ideální. Byl jsem veden představou, že za „peníze v Praze dům“ a americký kapitalismus nemůže zklamat. Praxe se po příjezdu ukázala

složitější. Napsání emailu do několika blízkých zařízení a jejich ochota zařadit mě pouze na čekací listinu na rok 2014/2015 mě vyvedly z omylu. Nakonec jsem napsal na oddělení UM, které se stará o rodinnou pohodu studentů/zaměstnanců či co a tamní pracovnice mi slíbila, že se pustí do shánění. První výsledky nebyly potěšující, jednalo se o školky se složitou MHD dostupností a třeba jen na hodinu dvě denně. Po třech dnech volání se paní našťěstí podařilo nějakou náhodou sehnat plné místo v jedné až překvapivě kvalitní (a laické!) školce v centru, kam Kačenka následně chodila mezi 9-15h. Měli jsme tedy kliku, mám takové tušení, že jiná možnost už by k dispozici nebyla.

Školky v USA berou od 2,5 roku do tzv. preschool, teprve následující stupeň se pro nás odkojené Come and Play učebnicí zákeřně nazývá kindergarten (až ta je tedy skutečně předškolní). Hodně rozšířené jsou také daycare, kdy jde o hlídání jen na kratší dobu či jeden den v týdnu. Stát od státu to asi bude jiné, v Ann Arbor nejsou veřejné školky v pravém slova smyslu, všechny se platí. V některých existuje sleva pro rezidenty, která přechodné návštěvníky logicky zajímat nemusí a stejně je podmíněna dopředu domluvenou celoroční docházkou (zápisem). Hodně zařízení má církevní afilaci. Jedno je jisté: školka je (nyní již předpokládám nepřekvapivě vzhledem k ceně ostatních věcí) extrémně drahá záležitost. Za šestihodinovou docházkou se začíná na 800 USD/měsíc, třeba školka pro děti zaměstnanců nebo studentů UM chtěla 1300 USD, neposkytovala žádné úlevy a stejně pro plné obsazení nepřijímala. My platili 900 USD, za dobu breaks and holidays, uhelné prázdniny či při nemoci dítěte se samozřejmě nic nevrací.

Kačenky školka vypadala hodně evropsky, byla ostatně předělaná ze staré železniční stanice, jedné z nejstarších budov v Ann Arbor. Pro nás tam bylo překvapivě hodně dětí na učitelku (kolem 8), ale to jsme zřejmě zmlsaní z luxusu olomoucké školky, ve státní to v Česku bude podobné. Obědy zajišťují rodiče v krabičkách (obvyčně zbytky ze včerejší večeře), stejně jako veškeré vybavení na spaní. Komické je předání, všichni dojíždí autem a je to udělané tak, že se ráno vytvoří řada aut na ulici a učitelky si postupně děti vyzvedávají přímo z vozidel, odpoledne zase dítě přivedou k čekajícímu autu nazpátek. Jako chodci jsme byli exoti a předávali přímo dovnitř, aspoň byla šance se zeptat, jak si dcera vede, jinak je vlastně informační výměna nulová a omezená na „třídní schůzky“ (conference) konané jednou za pololetí. Zajímavý byl institut sharing, každý den má jedno z dětí vystoupení, na které představuje nějakou jím přinesenou oblíbenou věc (plyšáka, panenku, knížku), ostatní mu následně pokládají (velmi aktivně!) otázky, prostě americké učení se argumentaci od plínek. Kačenka sharovala několikrát tu samou superoblíbenou plyšovou kočičku z Ikea (aneb my kiddie from Ikea), sbírku na nás neuspořádali ☺ Pro rodiče sharing znamená připravit snack (dostanete dlouhý seznam, co je povolené) pro všechny děti ve třídě, sami se události neúčastníte. Jestli je na nějaký den vyhlášená dobrovolná akce, berte to jako příkaz. My třeba před Valentýnem dostali instrukci, že můžeme připravit přání pro ostatní děti a ty pak budou předány ostatním. Neudělali jsme žádné a skončilo to tak, že Kačenka měla přání snad od všech dětí a sama neměla, co dát na oplátku ☹ Kupodivu školka nepořádá žádné společné aktivity pro děti a rodiče a nepřišlo mi, že by probíhalo nějaké setkávání mezi rodinami mimo školku.

Foto: Doughty Montessori školka v bývalém nádraží

Zvykání si na školku je věc individuální, Kačenka byla zpočátku nadšená, po týdnu se to změnilo ve vzdorovitý nesouhlas (vůči nám při cestě a předání, ve školce žádné větší problémy nebyly), aby se jí nyní ke konci pobytu opět nechtělo ze školky domů. Pravda je, že díky anglické školce a přítelkynině minulé snaze většinou věcí dcera rozuměla od začátku. Její pokroky v angličtině byly následně přesto neuvěřitelné a od půlky pobytu na ní v podstatě přešla i doma. Abych se vrátil na začátek, jsem si jistý, že školka za ty nervy a peníze stála.

Banka a péče o peníze

Založení účtu jsem zařizoval hned první den v USA, dává smysl zvolit ústavy s celoamerickou působností (bankomaty, šíře služeb atd.). Já si vybral Chase, byla jednak blízko bydlení, jednak šek vydaný Fulbrightem (na cestu jsem zvolil šek a 2000 USD v hotovosti) byl psán právě na Chase. Výhoda je v tom, že peníze z šeku byly vloženy na účet okamžitě. Založení účtu kromě podpisu asi tři tisíc papírů není problém, nemusíte mít ani osobní adresu, stačí třeba adresa univerzity, pokud tam máte nějakou schránku, kde vám ukládají poštu. Běžný účet spolu se spořicíím byl v Chase zdarma při dodržení určitých zůstatků, jinak se účtovalo 12 USD/měsíc. Po založení dostanete tři šeky (z nich poznáte routing číslo a číslo účtu), debetní karta vám přijde do týdne na zmíněnou adresu. Internetové bankovníctví funguje trochu zvláště, zejména u vyhledávání adresátů plateb, ale dá se na to zvyknout. Nejhorší jsou subjekty, které vyžadují platbu šekem (u nás školka, bydlení), protože nad zmíněné tři šeky jsou další vydávány jen za nemalý poplatek. Dá se to obejít něčím na způsob inkasa (auto-debit), kdy banka zašle šek jakoby za vás (převede peníze). Pozor, nikdy nedopusťte, aby na účtu nebyl dostatek peněz k neprovedení inkasa! Nám se to jednou povedlo, včas jsem nepřevl peníze se spořicího účtu na běžný (otázka pěti vteřin) a rázem jsme platili poplatek 35 USD své bance, poté dalších 35 USD bance příjemce inkasa a nakonec ještě 15 USD za expresní platbu, abychom nebyli v prodlení s nájmem. Nyní bych možná místo Chase volil Huffington Bank, která také patří mezi velké banky a podle reklam v televizi by měla mít účet bez poplatků s jakýmkoliv zůstatkem a třeba inkaso je ošetřeno tak, že vám pošlou den dopředu zprávu o nedostatečném zůstatku (určitě tam bude zase jiná finta, jak z klienta peníze dostat).

Pokud prostředky od Fulbrighta nestačí, pak asi vyjde nejlépe platit českou kartou, při které jediným „poplatkem“ je méně výhodný kurz. My potřebovali dostat nějaké peníze i na americký účet, protože nájem ani školka českou kartou platit nešly (dtto třeba nákupy na Amazonu), pak záleží na poplatcích

české banky, co je nejvýhodnější. Výběr z bankomatu je pouze do 800 USD, nejlepší volbou byl v našem případě „pseudovýběr“ přes českou kartu na přepážce Chase, kdy jakoby vyberete peníze z karty a hned je virtuálně uložíte na americký účet (horní hranici určuje limit na kartě pro výběr v hotovosti), poplatek u Spořitelny je totiž stejný, jako u výběru z bankomatu, tedy pouze 125 Kč (plus špatný kurz) bez ohledu na výši „výběru“, peníze se na americkém účtu objeví okamžitě.

Jo, debetní kartu jsem zvolil s postavičkami Disney, dcera si ji zamilovala ☺

Nakupování věcí mimo jídlo a zábava

Ač akademik a absolvent filosofické fakulty, pokládám se za klasického příslušníka konzumní společnosti. Zároveň jsem ovšem z těch, co se přímo vyžívá v souboji s obchodníky ve snaze „najít tu nejlepší kvalitu za nejnižší cenu“. Amerika je v tomto ráj napůl. Standardní ceny už dnes nejsou ve srovnání s českými tak výhodné jako před X lety, je třeba trochu hledat. Co mohu potvrdit z minulého roku a návštěvy Kalifornie: plán přijet s prázdným kufrem a věřit, že ho naplníte za pár centů, se nemusí úplně vyplatit. Nakupování oblečení a bot nemá cenu dlouze rozebírat, nabídka je nekonečná a každý chce něco jiného. Pro kvalitní věci za super ceny doporučím navštívit Nordstrom Rack, což jsou výprodejové obchody obchodáku Nordstrom. Výprodej je v nich po celý rok a není možné si tam nevybrat, výběr sahá od tepláků Adidas až po obleky Armani, u bot od Keenů po Allen Edmonds. U ženských věcí je nabídka ještě mnohem širší, děti také nepřijdou zkrátka. Ryzím alternativcům doporučím WalMart (vše do 20 USD) či casual butiky ve městě (dražší než zmíněný Armani).

Většinu věcí nevyžadujících vyzkoušení jsme kupovali na Amazonu, není nad to dostat vše až pod nos. Netradiční je ponechávání zboží za stovky dolarů na rohožce domovní chodby (dokonce i když jste přítomní v bytě), nikdy se ale nic neztratilo. Jestliže se věc nelíbí, dáte ji zpět do krabice, nalepíte přiložený papír, odešlete a do dvou dnů jsou peníze na účtu. Určitě si užijte služeb, které jsou (oficiálně) dostupné jen v USA, kromě známé služby pro neomezené sledování filmů a seriálů Netflix (případně Hulu, tuším 8 USD/měsíc) to je NextIssue (<http://www.nextissue.com/>), které vám za 10 USD/měsíčně zpřístupní na tabletu (telefonu, počítači) plné znění desítek časopisů od bytového designu po auta až po ženské či mužské life-styly. Představte si jednoduše trafikou s sebou (bez novin). Cena je to neskutečná, časopisy jsou jinak v USA v papírové podobě strašně drahé. Pro objednání daných služeb budete muset kromě placení americkou kartou taky „odlokalizovat“ svůj telefon a tablet a vnutit mu, že jste v USA. To jsem u svého nativního telefonu vzdal, protože svůj (český) Google účet využívám na pracovní věci a nemohl bych se bez něj obejít. U Ipadu používaném jenom jako zařízení pro pasivní příjem obsahu přepis Apple Store nastavení nebyl problém.

Oslím můstkem jsem se dostal k problematice telefonu. Jak jsem napsal, hlavní telefon jsem ponechal v roamingu, stejně sloužil hlavně na informaci o emailech (ve WiFi síti), SMS a web. Ač telefonování obecně nesnáším a stejně zde jaksi nebyl nikdo, s kým bych se vybavoval, místní číslo stejně potřebujete, už jenom proto, že jeho uvedení je podmínkou při různých registracích služeb a sem tam budete nuceni volat kvůli nějakému problému, případně poslat pár SMS. Všechny nekonečné tarify se mi zdály zbytečné, internet byl doma i v práci zajištěn, takže jsem šel nakonec do klasické předplacenky H2O Wireless (<https://www.h2owirelessnow.com/mainControl.php?page=index>), fungující v síti AT&T. Druhý telefon jsem měl z domova (pozor na pásma!), simku jsem si musel objednat přes internet, v obchodech nebyla. Za celou dobu jsem za mobil neutratil více než 30 dolarů, musím ale uznat, že kvalita hovorů byla strašná a dovolat se mi taky byl problém, nevím, zda to bylo operátorem, sítí, nebo telefonem (v ČR fungoval normálně).

Jak si všimnete hned první den, studenti univerzit jsou posedlí sportem a běžců uvidíte stovky. Naneštěstí při -20 stupních a závějích venkovní sport příliš nepřicházel do úvahy, takže bylo nutné hledat náhradu. Pro běhání na pásu vám postačí posilovny, které jsou součástí buď samotných bytových komplexů, nebo můžete mít štěstí na univerzitě. Já jsem chtěl kvůli rodině i přístup do bazénu, řešením se ukázala místní YMCA. Rodinné členství kromě 100 USD registrace bylo 70 USD/měsíc, v ceně je vlastně úplně všechno, tedy kromě bazénu také perfektně vybavená posilovna, řada akcí pro rodiny s dětmi a na různé dny v týdnu vypsané sporty organizované ve stylu drop-in (přijdu, zahraju si). Zvláště poslední prvek stojí za zmínku, protože těžko budete dávat dohromady dalších 10 hráčů, abyste si s nimi šli zakopat. YMCA dokonce ve futsale stejně jako v jiných sportech pořádala ligu (platí se zvlášť, členové mají slevu) a i v ní jste zařazeni do týmu bez nutnosti někoho dalšího znát. S ostatními hráči se postupně seznámíte a od druhé půlky května už budeme chodit hrát ven na klasické hřiště mimo YMCA.

Stručně o cestování

V této sekci to bude spíše o tom, co se neuskutečnilo ☺ V první části pobytu jsme žádné dlouhé cesty naplánované neměli, ono s ohledem na počasí by šlo o čiré bláznovství. Ve chvílích hlubokého zoufalství za mrazivých večerů jsem uvažoval o vyvezení rodiny na týden do Karibiku, ale cenové kalkulace mě z toho rychle vyvedly, cena pro dva s dítětem se pohybovala od 5000 USD, ve své podstatě by to bylo dražší, než kdybychom letěli z ČR. Vůbec Evropan odchovaný Ryanairem zírám, jak drahé jsou letenky po USA, zvláště když kvalita a rozsah služeb na palubách jsou často ještě pod nízkonákladovkami a lidé létají daleko více (kde jsou úspory z rozsahu?). Možná to bylo i letišťem, ale z Detroitu se třeba na Floridu nedalo dostat v rozumných termínech a spojeních pod 800 USD na osobu.

V době psaní tohoto textu máme jeden delší výlet za sebou a druhý před sebou. První byl na Niagarské vodopády, které jsou působivé, jen musíte zavřít oči kolem toho cirkusu v centru Niagara Falls na americké straně. Za zájízdku stojí Toronto, i když to jsme skutečně jen proletěli. V červnu chceme zrealizovat ještě jednu zhruba desetidenní cestu. Původně jsem chtěl na Floridu, ale letenky jsem zamítl pro zmíněnou drahotu a cestu autem bychom asi s dítětem nepřežili, zvláště co jsem si při cestě na Fulbright seminář vyzkoušel 1000 mil přes krásou a zážitky oplývající krajinky Ohio a Indiany. Popravdě cestování s malým dítětem má svá specifika a dceřiny priority úplně neodpovídají požadavkům akčního tatínka, což potvrdila cesta na Niagaru. Z toho důvodu padla i varianta kombinace NYC-Washington. Nyní je na stole Chicago a objetí Michiganského jezera, obávám se jen, že to bude hlavně na severní straně (Upper Peninsula) i uprostřed června ještě vítání jara místo využívání místních nádherných písčinych pláží, protože jezero je v daných místech tento rok i na konci května (zde jsem aktualizoval ☺) stále zamrzlé. Potvrzení všeobecného očekávání na závěr: Vstupy a všechny turistické služby jsou brutálně drahé, jestli chcete něco vidět, je třeba zavřít oči (sic!), zatlačit slzu a platit. Nikdy se nedopouštějte přepočítávání, leda že byste se chtěli v duchu omluvit všem prodávacům vstupenek v Česku za své v minulosti troušené poznámky o nekřesťanských cenách. Do zábavních parků či ZOO si aspoň přineste vlastní jídlo a pití, místní nabídka je předražena a obvykle nestojí za nic. Bohužel, dětské vstupné je projektováno většinou velmi kapitalisticky, tj. pokud jde o atrakci zaměřenou hlavně na děti, platí i ty velmi malé (cca od tří let) téměř plnou cenu (například Lego Tour). Výrazná sleva pro nejmenší je jen u těch záležitostí, které dětem nic neříkají a kde by si naopak rodiče kvůli extra platbě za dítě mohli rozmyslet návštěvu (například televizní věž v Torontu). Teenageři budou platit dospělácké ceny snad vždy. Rodinné

vstupné většinou chybí úplně. Aby byla aspoň jedna zpráva na závěr dobrá, snad ve všech hotelech spí děti klidně do 17 let na stávajících postelích zdarma, klidně při rezervacích uvádějte, že budete jen dva, objednejte double queen room a jestli hotel nemá zvláštní podmínky, neměl by s tím být žádný problém.

Foto: Hořejší jezero, 28. května 2014 (Zdroj: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2641861/Ice-weather-Sunbathers-flock-banks-Lake-Superior-despite-FROZEN.html>)

Toť vše z mé strany, děkuji za přečtení a budu doufat, že něco z poznámek budoucím účastníkům Fulbrighta pomůže. V případě jakýchkoliv dodatečných dotazů se budu snažit ze sebe dostat to nejlepší na robert.zbiral@upol.cz.